Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Retaule del Roser de l'església parroquial de Sant Joan d'Oló (estat provisional)

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	Església parroquial de Sant Joan d'Oló, al sector sud-oest del terme municipal
Emplaçament	Carretera local des d'Oló cap a Sant Joan d'Oló uns 5 km
Alçada:	535

Coordenades:

Latitud:	41.84753
Longitud:	2.00456
UTM Est (X):	417363
UTM Nord (Y):	4633327

Classificació

Número de fitxa	08258-117
Àmbit:	Patrimoni moble
Tipologia	Objecte
Segle	XVI-XVII
Any	1645
Autoria de l'element:	Atribuït a Joaquim Albareda (pintures antigues)
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Tractament contra tèrmits i restauració (1992)
Protecció	Inexistent
Accés	Restringit
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada accessible
Titular:	Bisbat de Vic
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dc., 22/01/2020 - 01:00

Descripció

Retaule d'una capella lateral de l'església parroquial de Sant d'Oló que està dedicat al Roser però que es troba en un estat provisional, fruit de la seva peculiar història i després de la restauració que s'hi va practicar el 1992. En el seu estat actual combina escenes del cicle del Roser amb altres de la vida de Sant Joan Baptista; aquestes últimes formaven part del retaule originari. El retaule és format per escenes narratives pintades, algunes sobre fusta (les antigues, del primer retaule) i d'altres sobre tela (les modernes). Fins fa poc es desconeixia l'autoria de les pintures antigues i de les més modernes. Recentment, l'especialista Irene ABRIL (2019: 96) ha atribuït les antigues a l'artista vigatà Joaquim Albareda, que va estar actiu entre 1594 i 1614. Així, el retaule primitiu es pot datar al tombant dels segles XVI-XVII, mentre que l'adaptació al cicle del Roser es va fer entorn de 1645. L'estructura bàsica és la del retaule primitiu, de superfície plana i que reflecteix una concepció fonamentalment narrativa de tradició gòtica i renaixentista. Consta d'un sòcol, predel·la i dues andanes o cossos horitzontal, dividits en cinc carrers o seccions verticals. Les escenes són separades per columnes estriades. Tot seguit fem la descripció de les escenes en el seu estat actual. El nivell més baix és una mena de sòcol o predel·la (afegida el 1645), amb una pintura central que representa la Crucifixió. Es pot observar que la pintura ha estat retallada per la seva base. A la predel·la, que és la franja estreta inferior, hi trobem (d'esquerra a dreta) l'Anunciació, la Visitació, el Naixement de Jesús, la Presentació de Jesús al Temple i Jesús entre els doctors de la Llei. La primera andana té representades, a l'extrem esquerra, la Flagel·lació i Jesús a l'hort de Getsemaní (una sobre l'altra), seguides de l'Anunciació, la fornícula central amb una imatge moderna de la Mare de Déu del Roser, la Visitació i, a l'extrem dret, Jesús Camí del Calvari i la Coronació d'espines (una sobre l'altra). A la tercera andana s'hi representa el Baptisme de Jesús al Jordà, la Coronació de la Mare de Déu i la Degollació de Sant Joan Baptista. El retaule és coronat amb un característic frontó renaixentista. En una altra fitxa incloem la descripció de quatre escenes del Roser que han estat separades del retaule així com la descripció de com era el retaule abans de la restauració de 1992.

Observacions:

Propietat privada. Accés públic

Història

Originàriament l'església de Sant Joan d'Oló, documentada des del segle XI, estava emplaçada sobre un turonet prop del mas Armenteres. A principis del segle XVII l'església havia quedat petita i es decidí construir-ne una de nova en un emplaçament més planer i accessible. La nova església es va beneir el 1639, i el 1643 s'hi traslladà el Santíssim Sagrament, de manera que va assumir ja totes les funcions parroquials. Un fet gairebé excepcional és que es tracta d'una de les poques esglésies que ha conservat tot el seu moblatge originari. Els retaules que s'hi conserven són un bon reflex de la puixança d'una parròquia rural de la Catalunya central al llarg dels segles XVII i XVIII. Concretament, hi trobem tres retaules de l'època del barroc. El de la Mare de Déu del Roser, reformat a la primera meitat del segle XVII, el retaule major, construït entre 1656 i 1665 per l'escultor manresà Pau Sunyer, i el de Sant Isidre, datat a mitjans de segle XVIII i d'autor desconegut. Aquest conjunt Il·lustra l'evolució de l'art barroc, des d'unes pintures de regust encara gòtic i renaixentista, fetes sobre fusta, fins a la darrera etapa de la retaulística del barroc. Pel que fa al retaule objecte d'aquesta fitxa, cal dir que originàriament estava dedicat a sant Joan Baptista i es trobava a l'església antiga. L'especialista de la Universitat de Girona Irene Abril n'atribueix l'autoria a Joaquim

Albareda, pintor vigatà que va estar actiu entre 1594 i 1614, i que també és autor de la taula de la pentecosta de la catedral de Vic. L'atribució de les pintures de Sant Joan d'Oló, però, encara no té una base documental que la ratifiqui. Quan el retaule es va traslladar a l'església nova s'advertí que, per les seves dimensions reduïdes, no es podia aprofitar com a retaule major. Aleshores es decidí transformar-lo en un retaule lateral dedicat a la Mare de Déu del Roser. En un document hi consta que el 1645 l'escultor-fuster Jacint Possa cobrava per "lo afegiment" al retaule del Roser. La paraula afegiment remarca que es tractava d'afegir alguna cosa, no pas de construir un retaule nou. Jacint Possa s'encarregà dels treballs de fusteria, però no coneixem qui va ser l'autor de les noves pintures. Durant la Guerra Civil de 1936 els veïns de la parròquia van evitar que es cremessin els retaules. Segons es diu, van encendre una foguera, amb la participació del mateix mossèn, i van fer creure als escamots revolucionaris que ja s'havia consumat la crema. D'altres, però, afirmen que els anticlericals van fer algunes destrosses, però només van cremar les figures dels sants. Cap a finals del segle XX tota l'església es trobava afectada d'una plaga de tèrmits, de manera que el 1992 es començà un tractament que va incloure la restauració de tots els retaules. La sorpresa va saltar quan, en desmuntar-se els plafons, es va poder comprovar que sota d'algunes pintures fetes sobre tela n'apareixien unes altres de més antigues fetes sobre fusta, les quals corresponien a un programa iconogràfic del cicle de sant Joan Baptista. Un cop restaurades, la intenció era restituir el retaule del Roser i deixar a part les pintures del retaule anterior dedicat a sant Joan Baptista. Tanmateix, per motius econòmics s'optà per una actuació que havia de ser provisional, deixant a part les pintures del Roser en una paret lateral. Aquesta és la situació en que es troben actualment, a l'espera d'una intervenció que esdevingui definitiva.

Bibliografia

ABRIL, Irene (2019). "La taula de la pentecosta (1609) de la catedral de Vic, obra de Joaquim Albareda", Ausa, núm. 29, Patronat d'Estudis Osonecs, Vic, p. 87-106. BOSCH, Joan (1990). Els tallers d'Escultura al Bages del Segle XVII. Manresa, Caixa d'Estalvis de Manresa, p. 90, 196-199. FERRER, Llorenç i altres (1991). "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 208-210. GALOBART SOLER, Josep (1996). Els retaules barrocs de les esglésies del terme de Santa Maria d'Oló (1607-1781). Centre d'Estudis del Bages, Monogràfics, núm. 16, Manresa, p. 95-104.